

SA Tartumaa Turism ja MTÜ Tartumaa Arendusselts korraldab õppereisi mere taha salapärasele Hiiumaale

Väike seltskond Tartumaa turismihuvilisi külastas 6.–8. maini sihtasutuse Tartumaa Turism ja mittetulundusühingu Tartumaa Arendusselts kutsel Hiiumaad. Reisi eesmärgiks oli tutvuda selle kauge ja omapärase saare ettevõtjate tööde ning tegemistega.

Hiiumaad tuntakse nii haldjasaarena kui randröövliite maana. Saare pindala on 1019 m² ja elanike arvu küündib veidi üle 10 000. Suurimateks majandusharudeks on tööstus (plasti-, toiduainete- ja puidutööstus), metsandus, kaubandus ja ehitus. Turism on esindatud tagasihoidlikumalt.

(http://www.hiiumaa.ee/cfiles/documents/2008_Hiiumaa_majandusylevaade.pdf)

Õppereisi ajakava oli väga tihe ja pakkus palju toredaid elamusi, millest siinkohal peatume mõnel eredamal näitel.

Hiiumaa naiste tarkusest ja kangusest saime kuulda Soera Talumuuseumis (www.pyhalepa.hiiumaa.ee/soera). Taluperenaise Õie meeleolukas vastuvõtt andis aimu, et hiiu naised on hoopis teisest puust kui õrnema soo esindajad mandrilt. Hiiu naise enesekindlus, rõõmus meel, oskus meest kantseldada ja lapsi kasvatada ongi aidanud sellel rahval kauge mere taga püsima jääda.

Talu ise on ehe näide hiidlaste elamisest 19. sajandil. 1979. aastal kolhoosimuuseumina alustanud praeguse talumuuseumi on Pühalepa vald rendile andnud. Muuseumis korraldatakse mitmesuguseid üritusi, tore on jalutada talu lähedal metsaradadel, nautida suitsusauna mõnusid ning süüa ehtsat Hiiumaa talutoitu.

Pildil perenaine Õie meest kõrtsist koju vedamas.

Järgmisena suundusime sõjaajaloo radadele. MTÜ Hiiumaa Militaarajalooselts avas 2007. aastal Hiiumaa Militaarmuuseumi. Muuseum annab väga hea ülevaate Nõukogude sõjaväe tegemistest ja varustusest ning Teise maailmasõja ehitistest, relvastusest ja sõjasündmustest. Selts on saanud tegevustoetust ka Leader-programmist.

Turismiettevõtja ja kohaliku Leaderi tegevusgrupi Hiidlaste Koostöökogu MTÜ liige Ly Kaups tutvustas meile Roose Linnamaja ja Dagen Hausi külalistemaja. Mõlemad puhkemajad kuuluvad võrgustikku Dagen Haus (www.dagen.ee). Majad on sisustatud koduselt ja hubaselt. Sisse astudes tekib õdus tunne – sind on oodatud. Sisekujunduses on olulisel kohal detailid ja ühtne terviklikkus, millest kiirgab usaldust ja armastust klientide vastu.

Meri, päike ja tuul meelitavad Hiiumaale puhkama ekstreemspordi ning aktiivset puhkust nautivaid inimesi. Kalana Puhkeküla (www.kalana.ee), mis asub Kalana sadama ümbruses Kõpu poolsaarel, on just sellise sihtgrupi jaoks. Siin on võimalik harrastada mitmeid veespordialasid ja koostöös Ristna Looduskaitsekeskusega pakutakse põnevaid loodusmatku. Suur rannahoone on kasutusel ka külakeskusena.

Hiiumaal jäid silma väljaehitatud väikesadamad. Külastasime neist kahte, Sõru ja Orjaku sadamat. Sõru sadam on Saaremaalt tulijale esimeseks paigaks Hiiumaal, seega omamoodi visiitkaardiks. Siin tegutseb vallale kuuluv väikelaevade ja jahtide sadam. Sõrus renoveeritakse MTÜ-le Sõru Merekeskus kuuluvat vana purjelaeva Alar. Laeva katusekonstruktsiooni lõpetamise projekteerimistöid on toetanud Leader-programm. Jaanipäeva paiku on Sõrul toimumas puulaevade pidu (vt <http://www.emmaste.ee/teated-uudised/uudiste-arhiiv/99-v-puulaevade-pidu-soru-sadamas.html>).

Kõige vana väärtustamine on Hiiumaal au sees. MTÜ Ajaloolised Võtted on ühing, mille liikmed on elustanud huvi ajalooliste ehitusmaterjalide ja tövõtete vastu, nagu näiteks tõrvapõletamine, Rootsi punase värvi keetmine ja hülgenülgimine. Meiegi saime näha, kuidas valmib tõkat ehk kasetohu tõrv, mis aitab ka sääskede hammustusi leevendada. Pildil on valmimas kasetõkat.

Kuidas vanad kolhoosihooned taas kasutusele on võetud, saime näha ettevõttes B-plast. Kui varasemalt toodeti Hiiumaal villast kangast ja valmistati kalatooteid, siis nüüd on mitmed ettevõtjad hakanud valmistama plasttooteid. Aktsiaseltsi B-plast põhitegevusharudeks on plasttoodete tootmine survevalumeetodil ning erinevate toodete komplekteerimine ja pakendamine.

Näiteks valmivad siin meie poodides müügilolevad ühekordseks kasutamiseks mõeldud plastist noad, kahvlid ja lusikad. Ettevõtte pakub tööd 30 kohalikule elanikule ja sai 2008. aastal eduka ettevõtte tunnustuse.

Hiiumaal alustas 1829–1830 tööd Hiiu-Kärdla kalevivabrik, mis tootis kvaliteetset villast riiet. Endisest vabrikust on alles jäänud tõsilood ja legendid. Villa töötlemisega tegeleb nüüd ettevõtte Hiiu Vill. Villatöötlemismasinad taastas ja seadis töökorda perekond Valdma.

Pildil Sada Vanaema ketramas.

Endises Vaemla mõisa heinaküünis saime näha, kuidas ketrusmasin Sada Vanaema heiet lõngaks keerutab. Eelmisest sajandist pärit masinate lambavilla töötlemise vabrik on ainulaadne ja ehe, täis oma ajastu hõngu. Ehedast Hiiu lambavillast valmistatud tooted soojendavad uuel talvel ka meie reisiseltskonna liikmeid.

Hiiumaa on väike ja kompaktne saar ning kõik paigad on mõnekümneminutilise autosõidu kaugusel. **Positiivseks elamuseks olid meie jaoks – aktiivsed ja üksmeelsed inimesed, hästi eristuvad ja välja arendatud külastuskohad, vana väärtustamine, vanade hoonete taaskasutusele võtmine, koostöö ja kohalik toit.** Siin on, millest õppida. Näiteks kõik söögikohad, mida külastasime, pakkusid toidu kõrvale omaküpsetatud leiba.

Meie soovitame hiidlastel ühisel turundamisel rõhuda rohkem algupärasusele ja eksponeerida enam mereteemat. Turistina tundsi puudust kohaliku toodangut müüvatest poeketest. Reisil soovitakse ikka tutvuda kohaliku käsitööga ja sellest midagi ka mälestuseks kaasa osta. Õnneks sai tavapoest kohaliku Vandiraiuja leiba ja sadamast enne praamile minekut Hiiumaa keeksi.